5. Diffusion Models for Earth Observation Use-cases: from cloud removal to urban change detection. ar5iv. URL: https://ar5iv.labs.arxiv.org/html/2311.06222 (дата звернення: 15.03.2026).

УДК 004.8:070:004.056

АВТОМАТИЗОВАНИЙ АНАЛІЗ ФЕЙКОВИХ НОВИН ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Воробйова В.Ю.
vorobyova.valentina2005@gmail.com
Черкаський державний фаховий бізнес коледж
Бреус Р.В.
м. Черкаси, Україна

Фейкові новини стали серйозною загрозою для сучасного інформаційного середовища, оскільки можуть маніпулювати громадською думкою, поширювати дезінформацію та створювати соціальну напругу. Ручні методи перевірки фактів вимагають значних ресурсів і часу, тому автоматизовані підходи, що базуються на штучному інтелекті, є перспективним рішенням для виявлення неправдивої інформації. Завдяки сучасним алгоритмам штучного інтелекту можна аналізувати великі обсяги даних, визначати ненадійні джерела та виявляти маніпуляції у текстах, зображеннях і відео.

Штучний інтелект використовує різні підходи для аналізу та виявлення фейкових новин. Один із ключових методів – обробка природної мови (Natural Language Processing, NLP), що дозволяє аналізувати структуру та зміст тексту. Алгоритми штучного інтелекту виявляють характерні ознаки неправдивих новин, такі як емоційно забарвлена лексика, упередженість чи сенсаційність. Завдяки глибокому навчанню нейромережі здатні розпізнавати мовні патерни та логічні невідповідності, що часто присутні у фейкових матеріалах.

Інший важливий аспект – перевірка достовірності джерел. Алгоритми аналізують репутацію джерела, наявність надійних посилань та кореляцію з іншими авторитетними медіа. Для цього використовуються великі бази даних, які містять інформацію про довіреність різних новинних порталів. Окрім

текстового аналізу, ШІ здатен розпізнавати змінені зображення та відео за допомогою алгоритмів комп’ютерного зору. Це особливо актуально у боротьбі з так званими "deepfake"-технологіями, які дозволяють створювати відео, що візуально ідентичні реальним, але містять неправдивий зміст [1].

Сучасні методи боротьби з дезінформацією ґрунтуються на кількох технологічних підходах. По-перше, застосовуються алгоритми машинного навчання (Machine Learning, ML) та глибокого навчання (Deep Learning, DL). Такі моделі навчаються на великих наборах даних, де аналізують мільйони статей, соціальних постів і коментарів для виявлення спільних рис фейкових новин. Нейромережі можуть розпізнавати структуру речень, тональність тексту та логічну послідовність викладених фактів.

По-друге, активно розвивається метод Explainable AI (XAI), який робить результати аналізу штучного інтелекту більш зрозумілими для користувачів. Це дає змогу не лише виявити фейк, а й пояснити, чому певна новина класифікується як неправдива.

Також використовуються технології блокчейну для перевірки автентичності новин. Блокчейн дозволяє відстежувати походження інформації, запобігаючи маніпуляціям та зміні вмісту публікацій після їх розповсюдження [2].

Попри значні досягнення у сфері автоматизованого аналізу фейкових новин, існують певні виклики. Одним із головних є постійна адаптація методів створення фейкових новин, що змушує ШІ-моделі постійно оновлюватися та вдосконалюватися. Додатковою складністю є неоднозначність деяких новин, що містять змішані факти, що ускладнює їх класифікацію. Крім того, надмірне використання автоматизованих алгоритмів може призводити до блокування правдивої, але суперечливої інформації, що може викликати питання щодо цензури та свободи слова.

Майбутні дослідження у сфері автоматизованого аналізу фейкових новин можуть зосередитися на кількох напрямках. По-перше, важливо створювати більш точні та адаптивні моделі ШІ, які здатні швидко реагувати на нові методи

дезінформації. По-друге, інтеграція технологій блокчейну для перевірки джерел може забезпечити більшу прозорість і незмінність інформації. По-третє, необхідно розробляти інструменти пояснюваного ШІ (Explainable AI), які дозволять зробити аналіз прозорішим для користувачів [3].

У перспективі можливе створення глобальних платформ перевірки фактів, що поєднуватимуть штучний інтелект із експертною оцінкою журналістів та аналітиків. Це дозволить підвищити ефективність боротьби з дезінформацією та зробити цифровий інформаційний простір безпечнішим для користувачів.

Штучний інтелект відіграє ключову роль у боротьбі з фейковими новинами, забезпечуючи ефективний аналіз інформації, перевірку джерел і виявлення маніпуляцій. Однак для досягнення максимальної ефективності необхідно поєднувати автоматизовані методи з людським контролем та вдосконалювати алгоритми аналізу. Використання сучасних технологій, таких як машинне навчання, глибокі нейромережі, Explainable AI та блокчейн, може значно підвищити ефективність боротьби з фейками та забезпечити достовірність інформації в медіа-просторі.

Список використаних джерел:

1. BBC News Україна. Новини та матеріали за тематикою інформаційних технологій та медіа. URL: BBC News Україна (дата звернення: 18.03.2026).
2. Найновіші розробки алгоритмів для автоматичного розпізнавання фейкових новин // MIND UA. URL: MIND UA (дата звернення: 18.03.2026).
3. Що таке обробка природної мови? // Unite.AI. URL: Unite.AI (дата звернення: 18.03.2026).